

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Första kammaren.

Nr 23.

Lördagen den 4 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr talmannen meddelade, att sedan han, med anledning därav att den elektriska omröstningsapparaten vid en votering under kammarens sammanträde den 28 nästlidne mars visat felaktigt resultat, från leverantören av apparaten, Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson, begärt en förklaring över det uppkomna felet, han numera från nämnda bolags tekniska avdelning mottagit en skriftlig redogörelse av följande innehåll:

Ang. fel å kammarens omröstningsapparat.

Till första kammarens talman, Riksdagshuset, Stockholm.

Beträffande fel å voteringsapparaten i första kammaren den 28 mars 1936.

På begäran av första kammarens talmanspresidium få vi härmed anföra följande:

Vid omröstning i första kammaren den 28 mars 1936 med den elektriska voteringsapparaten inträffade, att kammarens ledamöter å platserna nr 141 t. o. m. nr 152 blevo markerade frånvarande, trots att de sex ledamöter, som voro närvarande på dessa platser, hade avgivit sina röster.

Detta förorsakades av, att en liten oisolerad koppartrådsbit hade åstadkommit kortslutning mellan två kontakter i markeringsanordningen för plats nr 149 i apparatrummet, så att en för platserna nr 141 t. o. m. 152 gemensam säkring brast och markeringsanordningarna för dessa platser blevo utan ström. Härigenom kunde ej »ja»- och »nej»-lamporna tändas, utan tändes i stället frånvarandelamporna.

Koppartrådsbiten har troligen vid montaget av anläggningen kommit att fastna mellan de isolerade trådarna i någon av kablarna i apparatrummet, utan att detta observerats, och sedan så småningom skakats ned mellan ovan nämnda kontakter av de små vibrationer, som åstadkommas av apparaten, då densamma provas eller användes vid omröstningar.

Felet signalerades i maskinrummet, men ej i talmannens tablå, beroende på, att vi ansett möjligheten av att ett sådant skulle kunna inträffa under en votering vara praktiskt taget utesluten, då något fel ej visat sig vid den dagliga provningen, som äger rum före sammanträdena.

Då emellertid nu ett sådant fel inträffat, komma vi under påsken att ändra anläggningen, så att talmannen erhåller felmarkering även för brusten säkring. Samtidigt kommer anläggningen att i detalj genomgå och kontrolleras för undvikande av att fel i fortsättningen uppstå.

Beträffande ovan nämnda omröstning kunna vi *garanterat*, att ingen teknisk möjlighet finnes för att omröstningen på annat vis berörts av nämnda fel, än att de sex på platserna nr 141 t. o. m. 152 röstande ledamöterna markerats såsom frånvarande.

Första kammarens protokoll 1936. Nr 23.

Ang. fel å kammarens omröstningsapparat. (Forts.)

Vi beklaga på det uppriktigaste, att fel uppstått i voteringsapparaten och försäkra Eder, att vi göra allt för att undvika ett upprepande.

Högaktningsfullt

Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson.
Tekniska Avdelningen.

Hugo Blomberg.

Herr **Björkman, Gustaf Adolf**, erhöll på begäran ordet och anförde: Min avsikt hade varit att vid justeringen av protokollet för det sammanträde, då den olyckliga händelsen med voteringsapparaten inträffade, be att få säga några ord, och de skulle ha gått ut därpå, att jag gjort undersökningar från konstitutionell synpunkt om huruvida det fanns något att åtgöra i avseende å det beslut, som fattats vid det tillfälle, då apparaten icke fungerade riktigt. Det finnes inte någon sådan möjlighet, utan det är ett faktum, att vad som då beslöts har beslutits, och därför kommer det skrivelseförslag, som jag begärde att få vilande i konstitutionsutskottet, naturligtvis att av konstitutionsutskottet avlätas.

Emellertid är jag säker om, att kammaren är synnerligen tacksam för att herr talmannen har lämnat oss detta lugnande besked i fråga om apparatens framtid.

Häri instämde herr *Bergman*.

Justerades protokollen för den 28 och den 30 nästlidne mars.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den telegrafverket tillhöriga fastigheten nr 20 i kvarteret Jungfrun i Stockholm;

nr 138, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till byggnadsarbeten, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av fastigheten nr 3 i kvarteret Bispen i Lund m. m.; samt

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av andra huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 142, till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 67 med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om kreditspärr, dels ock i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 143, till Konungen i anledning av väckta motioner om sänkning av de för rösträtt vid allmänna val föreskrivna åldersgränser.

Föredrogs ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 373, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga ut-

skotts utlåtande nr 5, angående betryggande rening och desinficering av material, som användes till stoppning av sängkläder.

Herr **förste vice talmannen**: Då första kammaren den 28 nästlidne mars vid behandling av sitt andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 avslagit en inom kammaren väckt motion i samma syfte som andra kammarens nu delgivna beslut, hemställer jag, att första kammaren måtte finna delgivningen av andra kammarens ifrågavarande beslut ej föranleda vidare yttrande.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 233, angående viss reglering av handeln med färsk torsk.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts under riksstatens åttonde huvudtitel gjorda framställning angående bidrag till vetenskapsakademien;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid tekniska skolan i Stockholm; samt

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till vissa vid tågolycka skadade personer.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 236, angående upphävande av nuvarande samband mellan tjänstepensioneringen i statens pensionsanstalt och den allmänna pensionsförsäkringen m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för statens väginstitut;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm m. m.;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1936/1937 m. m.; samt

nr 70, i anledning av väckta motioner om statlig automobiltrafik mellan Pajala och Kiruna.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 26, i anledning av vissa framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Punkterna 1—21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 561, hade herr *Gustavson* i Västerås hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att förre reparatören vid statens järnvägar *Karl Johan Johanssons änka Ida Johansson* finge från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor.

*Om pension
åt f. d. repa-
ratören K. J.
Johanssons
änka.*

Om pension åt f. d. reparatören K. J. Johanssons änka. (Forts.)

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion II:561 icke måtte till någon riksdagens åtgärd för-
anleda.

Reservation hade anförts av herrar *Akerberg, Ström* i Lidköping, *Laurén, Paulsen* och *Gustavson* i Västerås, vilka på anförda skäl hemställt, att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:561, måtte medgiva, att f. d. reparatören vid statens järnvägar Karl Johan Johanssons änka Ida Johansson, född Johansson, finge från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Herr Ström, Torsten: Vid denna punkt har reservation avgivits av mig jämte några andra utskottsledamöter. Vi ha ansett, att denna fråga är av den beskaffenhet, att det inte bör vara någon risk att bifalla den här föreliggande motionen. Vi ha hemställt, att motionen måtte bifallas så till vida, att en pension av 384 kronor beviljas den person, som det här gäller.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindley: Herr talman! Då den föregående talaren säger, att det inte medför någon risk att bifalla den vid punkten i fråga framförda reservationen, så vågar jag bestrida detta och framhålla, att det föreligger en mycket stor risk. Ty vad gäller frågan egentligen? Jo, frågan gäller, huruvida pension skall beviljas åt en efterlämnad änka, som har ingått giftermål med en person efter det, att han lämnat statstjänst, alltså efter det, att han själv har fått pension. Det har förelegat en hel del sådana fall, där man har trott, att det vore möjligt, att en pensionerad statstjänsteman genom att ingå äktenskap efter det att han blivit pensionerad, skulle på hustrun överflytta rättigheten att uppbära pension, och det är dessa konsekvenser, som vi här äro ganska rädda för.

Jag skall villigt erkänna, att det i det föreliggande fallet kan anläggas en del behjärtansvärda synpunkter, det är inte tu tal om det. Vederbörande har ju tjänstgjort som hushållerska i hemmet under den föregående hustruns sjukdom och även vårdat en dotter till pensionären i fråga. Men saken är den, att i och med det, att man tar hänsyn till just sådana omständigheter, öppnar man portarna på nytt för detta, som vi här ha försökt att hindra och stoppa, nämligen att pensionerade statstjänstemän eller statsanställda ingå äktenskap efter det, att de blivit pensionerade, för att på den efterlevande änkan överflytta pensionsrätten.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på bifall till den vid punkten angivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ström, Torsten*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 26 punkten 22, röstar

Ja;

Om pension åt f. d. reparatören K. J. Johanssons änka. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 23—25.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 27, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ytterligare medel för utförande av omändrings- och förbättringsarbeten inom riksbankens byggnad i Stockholm, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckt motion om inrättande av en extra förste bibliotekariebefattning vid riksdagsbiblioteket m. m.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handling lämnad hänvisad motion, nr 304, hade herr *Reuterskiöld* föreslagit,

att riksdagen ville anslå medel till avlöning av en extra förste bibliotekarie med belopp motsvarande vad den ordinarie åtnjöte under förbehåll att frågan om den nya befattnings bibehållande upptoges till förnyad prövning när den ordinarie befattningen bleve ledig,

att innehavaren av denna extra förste bibliotekariebefattning skulle få samma pensionsrätt som ordinarie förste bibliotekarie,

att till extra förste bibliotekarie endast den skulle utses, som styrkt statsvetenskapliga eller juridiskt vetenskapliga kunskaper och förmåga av vetenskapligt eget arbete,

att det skulle åligga extra förste bibliotekarie att ansvara för utredningar, som under pågående riksdag begärdes av riksdagens ledamöter eller utskott, att tillhandagå riksdagens ledamöter och utskott med litteraturupplysningar och råd i frågor, som av riksdagen behandlades, att verkställa komplettering av ofullständiga äldre riksdagsregister och upplägga nya sådana, att uppgöra registret till löpande års riksdagstryck och för särskild utgivning i tryck redigera den årliga översikten av riksdagens arbete, att utarbeta bibliografier i aktuella lagstiftnings- och beskattningsfrågor till ledning vid sådana frågor beredning även mellan riksdagarna, att med tillhjälp av litteratur och arkiv bearbeta riksdagstrycket såväl ur person- som saksynpunkt, att för överbibliotekarien framlägga förslag till bokinköp att av denne efter prövning föreläggas styrelsen, att i den mån arbetstiden så medgäve deltaga även i det bibliotekstekniska arbetet särskilt med bokbeständets ordnande ur statsvetenskaplig-juridisk synpunkt och dess katalogisering på sätt styrelsen efter förslag av överbibliotekarien skulle äga bestämma, att vara föreståndare för arkivet.

Om en extra förste bibliotekariebefattning vid riksdagsbiblioteket.

Om en extra förste bibliotekariebefattning vid riksdagsbiblioteket. (Forts.)

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återropade grunder hemställt, att förevarande motion I:304 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Genom den motion, som jag har väckt angående inrättande av en extra förste bibliotekariebefattning vid riksdagens bibliotek har jag velat möjliggöra för kamrarna att redan nu föra in bibliotekets utveckling på linjer, som sammanstämma med *riksdagens* intressen, och från linjer, som strida mot dessa.

Riksdagsbiblioteket har sedan länge kommit att följa en utvecklingslinje, som inte sammanfaller med eller sammanstämmer med den, som var tänkt, när riksdagsbiblioteket inrättades. Om jag nu frågade utskottens ledamöter, huruvida de överhuvud taget tänka på att skicka frågor till riksdagsbiblioteket för utredning, så är jag viss om, att jag skulle i nästan varje fall få ett högst förvånat ansikte uppsatt mot mig och få till svar: »Det kan det väl aldrig vara tal om.» Men det var just vad man från början tänkte sig, att riksdagsbiblioteket skulle göra.

Det har synts mig vara nödvändigt, då man nu har ett så omfattande riksdagsbibliotek och vill få det så gott, som det *kunde* vara — i vissa stycken är det det, i andra är det det knappast — att föra in utvecklingen på den linjen, att det får en tjänstemannapersonal, som äger de *vetenskapliga förutsättningarna* för att kunna fullgöra sådana uppgifter. Det är inte något tvivel om, så vitt jag kan förstå, att vi förr eller senare måste komma därhän. Mitt syfte, herr talman, var, att vi skulle komma dit hellre förr än senare.

Nu har utskottet också, så vitt jag kan läsa innantill, förklarat, att den där utvecklingen är ganska rimlig, men utskottet vill inte ha den nu, detta på grund av det motstånd, som mina kolleger inom biblioteksstyrelsen resa mot denna anordning. Utskottet säger, att det »icke funnit anledning tillstyrka, att några organisatoriska förändringar i avseende å riksdagsbiblioteket genomföras i nu förevarande sammanhang». Jag tillåter mig, herr talman, understryka orden »i *nu* förevarande sammanhang». Därmed har utskottet inte sagt ett ord om när den tid kan anses komma, då åtgärder böra vidtagas, men jag tolkar dessa ord så, att så snart möjlighet därtill kan föreligga — d. v. s. när stöd av biblioteksstyrelsens majoritet kan erhållas — då är utskottet inte ovilligt att gå in på de linjerna.

Jag har under sådana förhållanden naturligtvis ingen anledning att nu göra något yrkande i sådant syfte, men jag skall tillåta mig att understryka ett par ting, som framgå av handlingarna här och som utskottet har betonat, men som kunna behöva en liten särskild belysning.

Det ena är frågan om hur riksdagsbibliotekets förvärv av böcker tillgår. Jag har varit nog öppenhjärtig att säga, att det går till på ett rätt besynnerligt sätt: förslagen till bokinköp uppgöras, sedan böcker äro inskickade till påseende. Jag vet, att det också förekommer ett annat sätt; det finnes ibland personer, som begära att få en viss bok, och så föreslås den till inköp. Men jag har aldrig funnit — och det kan inte tänkas med de förutsättningar, som föreligga — att förslagen till bokinköp grunda sig på en personlig, saklig och vetenskaplig egen uppfattning, eftersom vederbörande sakna statsvetenskaplig utbildning. Jag tror, att de invändningar, som ha gjorts mot min beskrivning, även om denna varit en smula drastisk, inte stå sig, ty de ha bekräftat dess riktighet i sak, låt vara att man vill beslöja förhållandet i andra former.

Det andra, som jag velat betona, är, att när det från biblioteksstyrelsens sida har sagts, att biblioteksstyrelsen inte skulle kunna övertaga ansvaret för

Om en extra förste bibliotekariebefattning vid riksdagsbiblioteket. (Forts.)
vissa registerarbetens utförande, så måste jag för min del framhålla följande. Här kommer varje år ut en liten gul bok, som kammarens ledamöter väl känna, angående riksdagens arbete under det gångna året. Och här kommer varje år också ut ett register till riksdagsprotokollen. Men om man i dessa båda böcker söker t. ex. någonting angående vår konstitutionella praxis, så är det, som om författarna ej hade någon aning om att det finnes någonting, som heter konstitutionell praxis. I varje fall får man ingen ledning genom dessa arbeten, men det är just där, särskilt i registret, som man skulle kunna behöva få en sådan. När jag hade att utarbeta min del av riksdagshistorien, angående riksdagens plena och sammankomster, hade jag faktiskt ingen glädje eller nytta av de register, som funnos, ty av sådant, som gällde dessa ting, fanns där intet, herr talman! Nu menar jag, att riksgäldsfullmäktige och kanslideputerade, som ha tillsynen över detta, inte alls ha större förutsättningar därför än biblioteksstyrelsen — tvärtom, herr talman. Och om alltså biblioteksstyrelsen möjligtvis inte skulle vara i stånd att övertaga ansvaret, så vet jag då i allt fall, att den är mera i stånd att svara för saken än någon annan institution, som riksdagen har.

Jag har ansett frågan vara av den vikt, att jag, trots att det är, jag höll på att säga påskafton, inte kunnat undgå att för kammaren framhålla dessa synpunkter, under upprepande av att jag naturligtvis inte urgerar något bifall till motionen under nuvarande omständigheter och i »nu förevarande sammanhang».

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 29, angående särskild ersättning åt en tjänsteman hos bevilningsutskottet, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Hidinge—Spångakärrens torrlägningsföretag i Örebro län jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 6 mars 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 154, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till nedskrivning av de till torrläggning av Hidinge—Spångakärren i Örebro län den 11 november 1921 och den 19 december 1924 från odlingslånefonden samt den 25 november 1927 och den 4 november 1932 från statens avdikninglånefond beviljade lån ävensom till gäldande av vissa med utredning rörande företaget förenade kostnader finge från statens avdikningsanslag anvisas ett statsbidrag av 109,924 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 320 av herr *Karlsson, Gottfrid*, och herr *Akerberg* samt II: 651 av herr *Pettersson* i Rosta m. fl, vari hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att till nedskrivning av de till torrläggning av Hidinge—Spångakärren i Örebro län den 11 november 1921 och den 19 december 1924 från odlingslånefonden samt den 25 november 1927 och den 4 november 1932 från statens avdikninglånefond beviljade lån ävensom till gäldande av vissa med utredningen rörande företaget

Ang. statsbidrag till Hidinge—Spångakärrens torrlägningsföretag.

Ang. statsbidrag till Hidinge—Spångakärrens torrläggningsföretag.

(Forts.)

förenade kostnader finge från statens avdikningsanslag anvisas ett statsbidrag av 225,939 kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till förevarande proposition samt med avslag å motionerna I: 320 och II: 651, medgiva, att till nedskrivning av de till torrläggning av Hidinge—Spångakärren i Örebro län den 11 november 1921 och den 19 december 1924 från odlingslånefonden samt den 25 november 1927 och den 4 november 1932 från statens avdikningslånefond beviljade lån ävensom till gäldande av vissa med utredning rörande företaget förenade kostnader finge från statens avdikningsanslag anvisas ett statsbidrag av 109,924 kronor.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Uddenberg* och *Pettersson* i Rosta ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till förevarande proposition samt motionerna I: 320 och II: 651, medgiva, att till nedskrivning av de till torrläggning av Hidinge—Spångakärren i Örebro län den 11 november 1921 och den 19 december 1924 från odlingslånefonden samt den 25 november 1927 och den 4 november 1932 från statens avdikningslånefond beviljade lån ävensom till gäldande av vissa med utredning rörande företaget förenade kostnader finge från statens avdikningsanslag anvisas ett statsbidrag av 225,939 kronor.

Herr **Karlsson, Gottfrid**: Herr talman! I detta utlåtande föreslår utskottet beviljande av nedskrivning av lånet till Hidinge—Spångakärrens torrläggningsföretag med 109,924 kronor. I en avgiven motion ha begärts 225,939 kronor till samma ändamål. Utskottet medgiver, att i detta fall föreligga särskilda skäl för ett statsingripande jämväl utöver vanliga grunder, men det har av principiella skäl inte kunnat bifalla motionärernas yrkande. Vilka äro då dessa principiella skäl? Ja, för dem av kammarens ledamöter, som varit med i många år, är detta ärende en gammal bekant, som kommit igen, men för de yngre är det en ny sak, ty på några år har en sådan fråga inte varit uppe här.

När det under krisåren gällde att skaffa livsmedel i största möjliga mängd, bildades genom statsmakternas försorg s. k. odlingsråd. Örebro län gjorde också sin plikt i det avseendet, och länets odlingsråd bestod av nitiska, duktiga män, som ville uträtta något. De försökte övertala jordbrukarna vid Hidinge—Spångakärren att gå in för en vattenavledning där. Jordbrukarna själva voro mycket motsträviga och tvivlade på företagets bärighet, men även de ansågo, att de borde göra sin plikt, och så kom företaget till stånd. Vederbörande lantbruksingenjör företog undersökningar. Dessa visade sig vara bristfälliga. Jag tror, att man fick kosta på extra stensprängning för över 100,000 kronor. Senare inträffade också ras, varför företaget blev mycket dyrare än beräknat. Det visade sig sedan också, att graderingen av marken var felaktig. Jordägarna råkade i mycket stort trångmål, vilket propositionen i ärendet också antyder. Inte mindre än nio av dem ha fått sina fastigheter försålda exekutivt — statskontoret har fått övertaga dessa — och en hel del andra jordägare sitta trångt.

Det kunde ju tänkas, att det här vore fråga om mindre duktiga jordbrukare, men jag känner åtminstone en del av dem och vet, att de varit ofantligt duktiga jordbrukare, som gjort sitt allra bästa för att klara situationen. Jag känner ett par, som komma från min hemsocken. De försökte i ett par år till det

Ang. statsbidrag till Hidinge—Spångakärrens torrlägningsföretag.
(Forts.)

yttersta att klara sig, men sågo, att det inte kunde gå. Då hängde de nycklarna på dörren och gingo ifrån alltsamman, fastigheter, inventarier och allt. Det är inte fråga om några lättingar här, utan det är duktiga karlar, som gjort vad de kunnat för att klara situationen.

Nu tycker jag för min del, att när staten genom sina organ lockat in jordbrukarna i detta företag, borde de särskilda omständigheterna i detta fall föranleda oss att söka ställa saken till rätta på litet kraftigare sätt än utskottet föreslår. Liknande ärenden ha varit före ett par tre gånger tidigare — det synes av utlåtandet och propositionen. Jag tycker, att starka rättfärdighets-skäl tala för att kammaren nu går in för den av motionärerna begärda hjälpen.

Jag ber därför att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr Gustafson, Fritiof: Herr talman! Det är ju allmänt bekant för kammarens ledamöter, att många torrlägningsföretag inte givit det resultat, som man väntat. Dessa ha ofta förorsakat besvikelse och en belastning för lantbrukarna, som de inte räknat med.

Här gäller det ett sådant företag. Staten har här som i andra fall i mycket stor utsträckning tagit konsekvenserna och utöver vanligt bidrag lämnat ytterligare understöd. Bifalles utskottets hemställan, så innebär det, att delägarna i företaget fått ersatt tillhoppa ungefär 75 procent av totalkostnaden för företaget, alltså mycket mer än vad som normalt tilldelats ett torrlägningsföretag. Detta har ansetts motiverat särskilt av den omständigheten, att en okänd jord-sjukdom har härjat den jord, som blivit utvunnen. Men att gå så långt som motionärerna här ha begärt, har inte utskottet kunnat anse vara möjligt, framför allt därför att man redan har gått så långt som den av lantbruksstyrelsen föranstaltade utredningen ger anledning till. Skulle kammaren bifalla motionärernas anhållan, skulle man helt säkert från en mängd andra företag få framställningar om liknande hjälp, och man vet inte, var det skulle sluta.

Det är således, med allt beaktande av de ömmande omständigheter, som föreligga i detta fall, inte möjligt att gå utöver utskottets förslag. Om det åberopade skälet, att jordvärdena ha fallit betydligt, sedan detta företag genomfördes, skulle anses såsom giltigt skäl för ytterligare understöd, skulle detta kunna medföra vittgående konsekvenser. Då skulle exempelvis alla de jordbrukare, som ha inköpt jord vid försäljning av kronoegendomar, kunna komma och åberopa, att jordvärdena, sedan de inköpte fastigheterna, fallit så mycket, att de äro berättigade till ersättning, därför att staten har styckat egendomarna och bjudit ut jorden och följaktligen bör vara skyldig betala ersättning. Det föreligger en viss parallell mellan ett sådant resonemang och det, som motionärerna föra, när de förmena, att ansvaret är statens, emedan det är dess odlingsnämnd, som har stimulerat till att företaget satts i gång.

Vad vidare beträffar, att företaget skulle ha blivit mycket dyrare än beräknat, så förhåller det sig så, att den första plan, som uppgjordes, inte höll, utan företaget blev avsevärt dyrare, men den reviderade plan, som underställdes delägarna, innan de togo itu med företaget och beslutade om det, stämmer med den verkliga kostnaden. Skillnaden är mycket obetydlig mellan den sista, reviderade arbetsplanens kostnader och de verkliga kostnaderna för företaget. Detta skäl borde alltså inte med någon styrka kunna åberopas vid detta tillfälle.

Jag måste därför, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Första kammarens protokoll 1936. Nr 23.

Ang. statsbidrag till Hidinge—Spångakärrens torrlägningsföretag.
(Forts.)

Herr **Karlsson, Gottfrid**: Jag åberopade varken slumkornssjukan eller de fallande fastighetsvärdena, utan jag stödde mig på att det var staten, som hade lett in jordbrukarna på detta företag.

Utskottets ärade talesman har nu talat om att det finns många parallella företag, men jag har inte mig bekant, om det finns något mer sådant fall, där man direkt kan säga, att staten har lockat jordbrukarna att sätta i gång ett företag som detta. Jag känner inte till något dylikt fall.

Jag tycker, att alldeles särskilt starka skäl föreligga i detta fall för bifall till reservationen, och vidhåller mitt yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställningar om anslag till kapitalökning för arrendeegnahmefonden och arrendelånefonden m. m. jämte i ämnet väckt motion; samt

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till viss forskningsverksamhet på det jordbrukstekniska området.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion om åtgärder för utrotande av vägghyran i hela landet, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 236 blev densamma på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till täckande av brister å marinens förskotts- m. fl. konton;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för översten och sekundchefen för Livregementet till häst greve W. A. Douglas och kaptenen vid kustartilleriet H. H. Victorin från viss betalningsskyldighet;

nr 73, angående överlämnande till särskilda utskottet av vissa till statsutskottet remitterade ärenden, som äga samband med frågan om försvarsväsendets ordnande; och

nr 74, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken;

bevillningsutskottets betänkande nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående giltighetstiden för vissa tullsatser; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av väckt motion angående ändring av 19 kap. 3 § första stycket lagen om delning av jord å landet med mera;

nr 28, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg; och

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.50 f. m.

In fidem

G. H. Berggren.
